

INTRODUCCION

Eth catalan, lengua d'onze milions d'europèus

Origen, territòri e poblacion

Era lengua catalana, deth grop des neolatines, se formèc entre es sègles VIII e X a shivau des Pirenèus, enes territòris der Empèri carolingian que formauen es comdats dera Marca Hispanica. Pendent es sègles XII e XIII s'estienec entath sud e entar èst damb es conquistes territoriaus dera corona catalanoaragonesa, e era frontèra lingüística demorèc establida tara fin deth reinatge de Jaume I.

Euròpa e es Païsi Catalans

Eth domeni lingüistic dera lengua catalana s'estien ath long de 68.000 km2 enes quaus viuen 11.380.000 persones. Actuaument demore dividit en sèt territòris despartits en quate estats: Andòrra, Espanha, a on se tròbe era màger part dera poblacion e superfícia, França e Itàlia.

Taula 1. Distribucion deth territòri e era poblacion de lengua catalana (1996)

TERRITÒRI	ESTAT	SUPERFÍCIA (km2)	POBLACION
Andòrra	Andòrra	468	64.311
Catalonha	Espanha	31.895	6.090.040
Isles Balears	Espanha	5.014	760.379
Comunitat Valenciana	Espanha	23.291	4.009.329
Franja de Ponent (Aragon)	Espanha	3.672	50.000
Catalonha Nòrd (França)	França	4.166	369.476
Er Alguer (Sardenha)	Itàlia	224	38.316
TOTAU		68.730	11.381.851

HÒNT: Territòris espanhòus, estadistica de poblacion de 1996. Andòrra, estadistica deth govèrn de 1994. Er Alguer e Catalonha Nòrd, Enciclopèdia Catalana, 1994.

*Domeni lingüistic dera
lengua catalana*

Com ena majoritat de lengües, en catalan podem distingir diuerses varietats geografiques: nòrd-occidentau, valencian, centrau, septentrionau o rosselhonés e balear, ath delà der alguerés. Tot soent enes Balears era denominacion populara deth catalan que se i parle se referís a cadua des Isles (malhorquin, menorquin, eivissenc e formenterenc); ena Comunitat Valenciana era denominacion populara a estat recuelhuda en Estatut d'autonomia: valencian.

Eth coneishement deth catalan

Eth coneishement dera lengua catalana enes territòris que l'an coma lengua pròpia ei desparièr pr'amor dera diuersitat des realitats istoriques e politiques. Es actualizacions des recensaments de poblacion de 1986, 1991 e 1996 an estat profitades entà obtier informacion sus eth grad de coneishements lingüistics. Ne dedusim que, en conjunt, eth nombre de persones capaces de parlar-la ei d'ues 7.300.000, e qu'eth des que la pòden comprèner ei de mès de 9.800.000. Ath delà, dehòra des territòris de parla cata-

lana i a, distribuïdes per tot eth mon en comunitats catalanes o balears, mès de 200.000 persones que tien eth catalan coma lengua familiar.

Era taula 2 presente es donades d'un biais mès detalhat. Entà pr'amor de poder-les liéger apropiadament, cau auer en compde qu'es percentatges que i figuren non se corresponen dirèctament damb eth totau de poblacion: en Catalonha que son sus persones de mès de 2 ans; ena Comunitat Valenciana, de mès de 3 ans, e enes Isles Balears, de mès de 5 ans.

Ath delà d'açò cau remarcar qu'en tot qu'es de Catalonha se basen ena Enquèsta oficial de poblacion de 1996, es dera Comunitat Valenciana e es des Isles Balears s'an obtengut en tot aplicar es percentatges de competència der an 1991 ath totau de poblacion de 1996.

Taula 2. Eth coneishement deth catalan per territòris (1996)

TERRITÒRI	POBLACION	LO PARLEN		LO COMPRENEN	
Andòrra	64.311	49.519	77,0%	62.381	97,0%
Catalonha	6.090.040	4.506.512	75,3%	5.683.237	95,0%
Isles Balears	760.379	473.322	66,7%	629.641	88,8%
Comunitat Valenciana	4.009.329	1.969.703	50,6%	3.199.085	82,1%
Franja de Ponent (Aragon)	50.000	45.000	90,0%	47.250	94,5%
Catalonha Nòrd (França)	369.476	125.622	34,0%	203.211	55,0%
Er Alguer (Sardenha)	38.316	17.625	46,0%	20.000	52,2%
TOTAU	11.381.851	7.187.303	63,1%	9.844.805	86,5%

HÒNT: Entad açò qu'ei a Catalonha, IDESCAT. Entàs Isles Balears e era Comunitat Valenciana, recensament lingüistic de 1991 e poblacion de 1996. Entà Andòrra, enquèsta deth Govèrn, 1994. Entad açò qu'ei Aragon e er Alguer, estimacions entara Catalonha Nòrd, enquèsta Média-Plurial (1997). Elaboracion pròpria.